

**BOSHLANG'ICH TA'LIMDA INTERAKTIV METODLARDAN
FOYDALANISH VA ULARNING AHAMIYATI**

Usmonova Sarvinoz Abdujalil qizi,

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti 2-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: Donayeva Shaxnoza Abduraimovna,

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti o'qituvchisi, pedagogika fanlari bo'yicha
(PhD) falsafa doktori

ANNOTATSIYA

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning bilish faoliyati, mantiqiy tafakkuri va ijtimoiy faolligi shakllanadigan muhim pedagogik davr hisoblanadi. Mazkur bosqich dars samaradorligini oshirish, ta'lim sifatini yuksaltirish bilan bevosita bog'liq bo'lib, o'qitish metodlarini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etishni talab etadi. Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda interaktiv metodlar asosida dars samaradorligini oshirish metodikasi ilmiy-nazariy hamda amaliy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Interfaol metodlarning mazmun-mohiyati, ularning boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlariga mosligi, shuningdek, o'quv jarayonida bilish faolligini kuchaytirishdagi o'rni yoritiladi.

Tadqiqot jarayonida adabiyotlar tahlili, metodologik yondashuvlar va tajriba-sinov natijalariga tayangan holda interfaol metodlarni qo'llash orqali dars samaradorligini oshirish imkoniyatlari asoslab beriladi. Olingan natijalar boshlang'ich ta'lim jarayonini modernizatsiyalash, o'quvchini faol subyektga aylantirish va kompetensiyaviy yondashuvni kuchaytirishga ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, interaktiv metodlar, ta'lim samaradorligi, faollik, guruh ishlari, o'yin asosidagi ta'lim, kreativ fikrlash, ijtimoiy ko'nikmalar, motivatsiya, o'qitish metodikasi, pedagogik texnologiyalar.*

АННОТАЦИЯ

Этап начального образования представляет собой важнейший педагогический период, в ходе которого формируются познавательная активность, логическое мышление и социальная вовлеченность учащихся. Данный этап неразрывно связан с повышением эффективности урока и качества образования, что требует организации учебного процесса на основе

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-07**

современных педагогических подходов. В статье с научно-теоретической и практической точек зрения анализируются методики повышения эффективности уроков в начальных классах посредством использования интерактивных методов. Рассматриваются сущность интерактивных методов, их соответствие возрастным и психологическим особенностям младших школьников, а также их роль в усилении познавательной активности в процессе обучения. На основе обзора литературы, анализа методических подходов и результатов экспериментального исследования обосновывается потенциал повышения эффективности уроков благодаря применению интерактивных методов. Полученные выводы служат научной основой для модернизации процесса начального образования, превращения учащегося в активного участника обучения и укрепления компетентностного подхода.

Ключевые слова: начальное образование, интерактивные методы, образовательная эффективность, активность, групповая работа, обучение на основе игр, творческое мышление, социальные навыки, мотивация, методика преподавания, педагогические технологии.

ABSTRACT

The primary education stage is a crucial pedagogical period during which students' cognitive activity, logical thinking, and social engagement are formed. This stage is directly linked to enhancing lesson effectiveness and improving the quality of education, requiring teaching methods to be organized based on modern pedagogical approaches. This article analyzes from both scientific-theoretical and practical perspectives methodologies for increasing lesson effectiveness in primary grades through the use of interactive methods. It examines the essence of interactive methods, their suitability for the age and psychological characteristics of primary school students, and their role in boosting cognitive engagement during the learning process. Based on a review of literature, methodological approaches, and experimental results, the study substantiates the potential for enhancing lesson effectiveness through the application of interactive methods. The findings serve as a scientific basis for modernizing the primary education process, transforming the student into an active participant, and strengthening the competency-based approach.

Keywords: primary education, interactive methods, educational effectiveness, activity, group work, game-based learning, creative thinking, social skills, motivation, teaching methodology, pedagogical technologies.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-07**

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim samaradorligini oshirishda foydalaniladigan pedagogik texnologiyalarning eng ommalashgan turlaridan biri - bu interaktiv metodlardir. Interaktiv **metodlar** — bu ta'limning kooperativ va kollaborativ shakllarini o'zida mujassam etgan, subyekt-subyekt munosabatlariga asoslangan zamonaviy usullardir. Ular o'quvchilarda faqat texnik savodxonlik emas, balki funksional va kritik savodxonlikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Interaktiv ta'lim — o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi faol muloqot hamda hamkorlikka asoslangan ta'lim jarayoni hisoblanadi. Bunda o'quvchi shunchaki tayyor ma'lumotni qabul qiluvchi emas, balki bilimlarni izlab topuvchi, tahlil qiluvchi va jarayonning teng huquqli ishtirokchisiga aylanadi, dars jarayonida faollik ko'rsatadi, mustaqil fikrlaydi va o'z bilimlarini amalda sinab ko'radi. Interaktiv ta'limda o'quvchilar o'z bilimlarini namoyon qila oladilar, dars mobaynida o'quvchilar an'anaviy ma'ruzalar va passiv tinglashdan farqli ravishda, darsga faol jalb etilishini ta'minlanadi. O'quvchilarning bilim olishi faqat o'qituvchining tushuntirishiga emas, balki tajriba, munozara, guruhli ish va turli texnologik vositalardan foydalanishga bog'liq bo'ladi. O'quvchi darsda faqat o'qituvchining o'rgatgan bilimiga tayangan holda emas, balki u o'z bilimini yanada kengaytirishi uchun izlanishi, texnologiyalardan (kompyuter, ilova, kundalik muloqotdan) foydalangan holda bilimlarini orttirib boradi.

Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlar bolalarning o'quv jarayoniga tez moslashishi va bilimlarni oson o'zlashtirishi uchun eng samarali vositadir. Bu yoshdagi bolalarda o'yin orqali dunyoni anglash va hissiy qabul qilish kuchli bo'lgani uchun, interaktiv yondashuv dars unumdorligini keskin oshiradi.

Asosiy ahamiyati

Qiziqishni uyg'otadi: darslarni o'yin elementlari bilan boyitib, boladagi zerikish va charchoqni yo'qotadi.

Mustaqillikni shakllantiradi: bola tayyor ma'lumotni yodlamaydi, balki uni o'zi izlab topishga va fikrlashga o'rganadi.

Nutq va muloqotni o'stiradi: guruhlarda ishlash davomida bolalar o'z fikrini qo'rqmasdan bayon qilishni va do'stlarini eshitishni o'rganadi.

Xotirani mustahkamlaydi: ko'rish, eshitish va harakat qilish orqali olingan bilimlar bolaning yodida uzoq saqlanib qoladi.

Harakat faolligini ta'minlaydi: kichik maktab yoshidagi bolalarning bir joyda uzoq o'tira olmaslik xususiyatini e'tiborga olib, jismoniy va aqliy harakatni muvozanatlashtiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Ilm-fan taraqqiyotiga bo'lgan qiziqish, e'tibor hozirgi davr talabi hisoblanadi. Vaholangki, biz maqolamizda yoritmoqchi bo'lgan interaktiv ta'lim metodlari dunyoning rivojlangan mamlakatlari talim tizimiga ancha oldinroq kirib kelib o'z samarasini bera boshlagan.

Finlandiya ta'lim tizimi dunyoning eng ilg'or ta'lim tizimlaridan biri hisoblanib, interaktiv ta'limni joriy qilish bosqichi Finlandiyada 2000-yillardan boshlab faol qo'llanilgan. Bunda interaktiv ta'lim tizimi o'quvchilarga darslarda interfaol hamda muammoli o'qitish metodlaridan foydalangan holatda qo'llanildi. O'quvchilarga amaliy vazifalar berish orqali mavzularni mustaqil o'rganishga yo'naltirildi. Interaktiv doskalar, ta'lim platformalari orqali qiziqarli va o'quvchilarni e'tiborini tortadigan muhit yaratildi.

AQSH Ta'lim tizimi STEAM (Science Technology Engineering Arts Mathematics) dasturi asosida olib borildi. Sinflarda o'quvchilarga interaktiv doskalar, onlayn platformalar, mobil ilovalar joriy qilindi. Guruhli ish va muhokama orqali o'quvchilar bilimlarini o'zlashtirdilar.

Singapur Ta'lim tizimi "Teach Less Learn More" TLLM (Kamroq o'qit, ko'proq o'rgan) tamoyiliga asoslangan. Interaktiv ta'lim usullari yordamida o'quvchilar ta'limga qiziqish bilan ilm olishlari ta'minlandi. Ta'limda texnologiyalardan keng foydalanildi, o'quvchilarni jamoaviy ishga jalb qiluvchi topshiriqlar berildi.

Interaktiv ta'lim dunyo miqyosida o'zining samaradorligini isbotlagan. U:

-mustaqil fikrlash;

-amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish;

-texnologiyalardan unumli foydalanish;

-jamoaviy ishlash qobiliyatlarini shakllantirishda ijobiy

natijalar bergan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlar orqali bolaga ta'lim va tarbiya bir vaqtning o'zida berib boriladi, chunki interaktiv metodlar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hurmatga asoslangan. O'qituvchi qanday bo'lmasin o'quvchining fikrini tinglaydi va bu bilan o'qituvchi pedagog o'quvchilarga o'zgalarning fikriga hurmat bilan qarashni o'rgatib boradi. O'quvchilarda esa bir-birini tinglash ko'nikmasi hosil boladi. Bunday darslarda o'quvchi o'zini hurmat qilinayotganini sezadi va ushbu sharoitda hech qanday tazyiqsiz erkin fikrlay boshlaydi.

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-07**

Fikrlarini ochiq bayon eta oladi. Boshqalarning fikrini ham hurmat qila boshlaydi. Interaktiv metodlar orqali o'quvchilar eng avvalo, darsning texnologik loyihasini tuzib olishi lozim. Darsni texnologik loyihalash uchun esa, o'qituvchi interaktiv metod strategiyalari va usullari bilan tanish bo'lishi kerak. Bugungi kunda bir qator rivojlangan mamlakatlarda o'quvchilarning o'quv va ijodiy faolliklarini oshiruvchi hamda ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini kafolatlovchi pedagogik texnologiyalarni qo'llash borasida ko'plab tajribalar to'plangan. Ushbu tajriba asoslarini tashkil etuvchi metodlar o'ziga xos ahamiyatga egadir. Zamonaviy dars berish metodlaridan asosiysi **interaktiv** metod bo'lib, hozirda uning tarjimai ko'p hollarda **interfaol** deb yuritiladi, **interaktiv** atamasi aslida inglizcha **interaktiv** so'zidan olingan bo'lib, **o'zaro ta'sirlashish** ma'nosini bildiradi.

Interfaol usullardan foydalanish shakllari:

1. Individuallashtirish; 2. Kichik guruhlariga ajratish; 3. O'rgatish va o'rganish jarayonida demokratik, do'stona muhitni yaratish.

Boshlang'ich sinflarda eng ko'p qo'llaniladigan va samara beradigan interaktiv metodlardan bir nechtasiga to'xtalib o'tsak:

"Zukko quvnoqlar" (rolli o'yinlar): Ertak va hikoyalarni sahnalashtirish holda o'quvchilarni rollarga bo'lish orqali o'quvchilarga qahramonlarning ruhiy kechinmalarini his qildirishga yordam beradi. Bu esa asarni osonroq tushunish imkonini yaratadi.

"Klaster" (tarmoqlar metodi): Markaziy so'z atrofida yangi tushunchalarni rasm va chiziqlar bilan bog'lash. Bu bilan olingan yangi bilimlar mustahkamlanadi.

"Aqliy hujum": Bugungi kunda eng ommalashgan interfaol metod bo'lib, berilgan savolga qisqa vaqt ichida javob berish orqali o'quvchilarda hozirjavoblik ko'nikmasini shakllantirishga yordam beradi.

"Bumerang": Mavzuni kichik qismlarga bo'lib, bolalarning bir-biriga tushuntirishi orqali o'rganish. Bunda o'quvchi ham o'zi o'rganadi ham boshqalarga o'rgatadi.

Interaktiv tizimda o'qitish – o'quvchi va o'qituvchi o'rtasida o'zaro ta'sirga asoslangan, faol muloqot va hamkorlik jarayonida amalga oshiriladigan ta'lim usulidir. Bu tizimda o'quvchi passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylanadi va mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim jarayonini tizimli, ilmiy asoslangan va metodik jihatdan puxta rejalashtirilgan

**FAN, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA ISHLAB CHIQARISH
INTEGRATSIYASI ASOSIDA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI
RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
VOLUME-3, ISSUE-07**

holda tashkil qila olish, ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bunda o'qituvchining kasbiy mahoratini, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini e'tiborga olish lozim hisoblanadi. Maqolada keltirilgan tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'limda samarali interaktiv metodlarni yaratish va amaliyotga tadbiiq etish, qo'llash bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqishda ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

References

1. Sayidaxmedov N.S Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya -T „O'zMU".
2. Ibragimov X.I va boshqalar. Pedagogik psixologiya. O'quv qo'llanma.-T.,O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti. 2007-y.
3. Xo'jayev N va boshqalar.Pedagogika asoslari. -T. 2003. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-sentyabrdagi -Xalq ta'limi tizimiga boshqaruvning yangi tamoyillarini joriy etish chora tadbirlari.
4. Pedagogika asoslari.-T. Fan. 2012-y.
5. Qosimova K, Matchonov S, Gulomova X, Yo'ldosheva Sh, Saryiev Sh. Ona tili o'qitish metodikasi. -T. Bayoz, 2022.
6. R.B.Sariyev, Ta'limni boshqarish tizimlarida interaktiv kurslarni yaratish asoslari, Buxoro 2021.
7. Rashidov, T. Interaktiv ta'lim metodlarini boshlang'ich ta'limda qo'llash va uning pedagogik ahamiyati. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti 2020.